

דיני תוספת שביעית

א.

א. שנינו במס' שביעית (פ"א מ"א) עד אימתי חורשים שדה האילן ערב שביעית בש"א כל שהוא יפה לפרי ובה"א עד העצרת. והוא מדין תוספת שביעית. ונחלקו בזה ר"ע ור' ישמעאל במקור דין זה, שלר"ע הוא נלמד ממש"נ „בחריש ובקציר תשבת“ ולר"י הוא מלהלמ"מ ואינה נוהגת אלא בזמן הבית (מו"ק ג', ד'). ויש לעיין בדין זה של תוספת, אם הוא מצד שלפרטים מסוימים מתחילים האיסורים שבשביעית לפני כן ונמשכים גם לאחר שביעית, או שהוא מדין הכנה לשביעית, שפעולתו עכשיו מועילה לשביעית וה"ז כאילו עושה אותה בשביעית וזה ושנתרבה לאיסור, וכמ"כ האיסור לאחר שביעית.

ולכאורה נראה פשוט כצד הראשון, שהרי בר"ה (דף י') אמרו שלדעת ר"ע למדים דין תוספת שבתות ויר"ט משביעית. ושם ודאי אינו מצד הכנות לשבת נאסר, שלא הוזכר כלל מתנאי זה לענין שבת, שהוא דוקא כשהמלאכה היא מסוג שיש בה הכנה לשבת הוא שאסור, ואדרבא כל הכנות מע"ש לצורך שבת אינן באיסור. ומתוך שלמדים דין זה משביעית הרי שגם בשביעית האיסור מצד תוספת מהחול על הקודש וכלשון הגמרא שם.

אעפ"י שבשביעית אנו מוצאים זמן מוגבל לתוספת, אם שלשים יום לפני ר"ה ואם מעצרת או קרוב לזה (עי' הסוגיא במו"ק), ולשבת אין מוצאים לשום דעה שיעור מעין זה, ונראה שלדעת הכל מספיק בכל שהוא, צ"ל שכל אחד יש בו התוספת כפי ענינו, אבל יסוד הדברים אחד הוא וכנ"ל, תוספת מחול על הקודש. ב. אך אין נראה כן מהרמב"ם שכ' וז"ל: עבודת הארץ בשנה ששית שלשים יום סמוך לשביעית אסורה הלכה למשה מסיני מפני שהוא מתקנה לשביעית.

מזה נראה שעיקר האיסור הוא מפני שעבודה זאת משמשת תיקון והכנה לשביעית, והו ענין האיסור, ולא תוספת מן החול על הקודש. ולכאורה הדבר צריך ביאור, כיון שבפשטות דין מוסיפין מחול על הקודש אינו מטעם זה שזה משמש תיקון והכנה לשביעית. ובכלל אינו מובן למה לו לתת טעם להלכה למ"מ. אמנם מוצאים אנו הסבר מסוג זה בירוש' במחלוקת ב"ש וב"ה „ולמה עד עצרת, עד כאן הוא יפה לפרי, מכאן ואילך מנבל פירותיו“. אבל זה שייך רק בדבריהם שנחלקו בחקנת חכמים מוסף על דין הלמ"מ שהיא רק לי יום, כמבואר בדברי הרמב"ם שם. אבל לא מצינו טעם זה בגמרא על עצם דין ההלכה למ"מ.

ונראה שהרמב"ם למד זה מדין מפורש ששנינו (פ"ב מ') מזבלין ומעדרין במקשאות ובמדלעות עד ר"ה. ועי' בר"ש ותויר"ט שה"ה חרישה מותרת בחם, והיינו משום שאינו חורש לצורך שביעית אלא לצורך פירות ששית. והוא גם לדעת ר"ע שלומד דין תוספת מן הכתוב, כי סתם משניות אלו לפי ר"ע נאמרו כמבואר בר"ש שם. ומזה נראה מפורש שאין האיסור מצד תוספת מן החול על הקודש, שא"כ זמן זה הוא באיסור מלאכה, ומאי נפ"מ אם הוא לצורך פירות שביעית או ששית.

ונראה שלפ"ז צ"ל שמה שלמדו בגמרא ר"ה הנ"ל דין תוספת מן החול על הקודש בשבת ויור"ט לר"ע מתוספת שביעית, הוא רק לפי הס"ד, אבל לפ"מ שמסיק לבסוף לדעת ר' ישמעאל שישנה דרשה מיוחדת, ה"ה לדעת ר"ע נאמר כן. ג. ובדעת התוס' נראה שהשיטות חלוקות. כי במו"ק (ד' ד"ה) מסיקים התוס' שגם לר"ג (ההולך בשיטת ר"י) יש דין תוספת שביעית במשהו שלמדים מתוספת בשבתות ויור"ט. אולם בר"ה (ט' ד"ה ור"ע) התוס' נוקטים בפשיטות שר"ג אין לו דין תוספת כלל בשבתות ויור"ט. ונראה שהתוס' בר"ה סוברים שדין תוספת גם בשביעית הוא מצד מוסיפים מן החול על הקודש, אלא שבכל דבר יש לו השיעור השייך אצלו, וע"כ מוכרח לומר שר"ג אינו סובר דין תוספת בשבתות שא"כ למה לא ילמד משם גם לענין שביעית, וכפי השיעור השייך בשביעית, דהיינו ל' יום. אולם התוס' במו"ק נוקטים שדין תוספת שביעית הוא דין מיוחד, ולא מצד מוסיפים מן החול על הקודש, רק מצד ההכנה לשביעית עצמה. ע"כ י"ל שדין תוספת של חול על הקודש הוא קבוע וקצוב והוא רק משהו, וניתן להאמר שגם בשביעית יש דין תוספת זו אלא שלא הזכירה כיון שאינה אלא כ"ש. ואין ללמוד מזה דין תוספת ל' יום, שזה לא יתכן כלל מצד מוסיפים מן החול על הקודש, וכל עוד שאין ע"ז ריבוי מיוחד, אין לרבותו.

ב.

א. ויש לעיין בדין נטיעה דקיי"ל אין נוטעים ואין מרכיבים ואין מבריכים שלשים יום לפני שביעית ומבואר בר"ש פרק ב' משנה ר' שהיינו מדין תוספת ל' יום (ור"ת חולק ע"ז ונבאר להלן). ובדעת הרמב"ם מסתפקים האחרונים (עיין מנחת חינוך שכ"ו) וז"ל הרמב"ם פרק ג' הל' י"א: אף בזמן הזה אין נוטעין אילנות ואין מרכיבין ואין מבריכים ערב שביעית אלא כדי שתקלוט הנטיעה ותשהה אחר הקליטה שלשים יום קודם ראה"ש של שביעית וסתם קליטה שני שבועות, ודבר זה אסור לעולם מפני מראית העין שמא יאמר הרואה בשביעית נטעו עכ"ל. והנה מפשטות לשונו משמע לכאורה שדבר זה, היינו איסור נטיעה, לעולם אסור מפני מראית העין ולא מדין ההלכה. אך אין מזה כל הוכחה כי הרי כאן יש איסור נוסף על השלשים יום דהיינו זמן הקליטה שני שבועות לדעת הרמב"ם, דא"כ יתכן, שעל זה הוא אומר שלעולם אסור מפני מראית העין כי מן ההלכה אין איסור רק ל' יום.

ב. אך נראה מזה שכתב הרמב"ם בפרק ז' הל' א' וז"ל: עבודת הארץ בשנה ששית שלשים יום סמוך לשביעית אסורה הלכה למשה מסיני מפני שהוא מתקנה לשביעית עכ"ל הרי שאינו מזכיר רק עבודת הארץ ואילו בפרק א'

בהתחלה אומר וז"ל מצות עשה לשבות מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנאמר ושבתה הארץ שבת לך וכל העושה מלאכה מעבודת הארץ על האילנות בשנה זו בטל מ"ע ועבר על ל"ת שנאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור עכ"ל. הרי שהרמב"ם מזכיר לחד עבודת הארץ ועבודת האילן. ולענין ל' יום סמוך לשביעית מזכיר רק עבודת הארץ. ונוטע הוא מעבודת האילן כמבואר ברמב"ם פרק א' הל' ד'. מבואר בדבריו שהדין של תוספת שביעית חל רק על עבודת הארץ ולא על עבודת האילן שאינו מזכיר כלל בסעיף המדבר על דין תוספת שביעית עבודת האילן.

ג. ועוד נראה לי ראי' ממה שפסק הרמב"ם בפ"ג הל' ט' וז"ל: אף בזמן המקדש מותר לסקל ולזבל השדות ולעדור המקשאות והמדלעות ובית השלחין עד ר"ה ומזבלין ומפרקין ומאבקין ומעשנין ומקרסמין ומזרדין ומפסלין וכו' עיי"ש, ועיין בר"ש בפ"ב משנה א' ומשנה ג' שמגדיר את טעם ההיתר בכל הנ"ל לפני ראש השנה בשני יסודות: א) שעבודות אלו כמו חורשין במקשאות ומדלעות הן לצורך פירות ששית, ומשום כך מותר לחרוש אף שחרישה דאורייתא; וב) שעבודות אלו שהן מדרבנן בשביעית, לפי הכלל שרק ארבע עבודות הן מדאורייתא לא אסרו בתוספת שביעית. והנה לכאורה צריך להבין בדין של מזרדין שמפרש הר"ש וכן הר"מ ורש"י במו"ק שהיינו זימור אלא שהזימור הוא בגפנים וזירוד הוא בשאר אילנות וא"כ איך מותר לזרד ערב שביעית הלא זהו איסור דאורייתא, ובע"כ צריך לומר לשיטת הר"ש, שאין דין זומר מדאורייתא אלא רק בגפן ולא בשאר האילנות מכיון שאין לנו אלא מה שכתוב בתורה ושם נאמר לא תזמור, שזהו רק בכרם ולא בשאר אילנות.

אך לשיטת הרמב"ם המבוארת בפ"א הל' ב' וז"ל אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה או על הזמירה ועל הקצירה או על הבצירה ואחד הכרם ואחד שאר האילנות עכ"ל. הרי מפורש שדין מדאורייתא אסור גם בשאר האילנות, וא"כ נשאר קושייתנו איך מתיר הרמב"ם לזרד עד ראש השנה של שביעית.

ונראה מזה להוכיח שהרמב"ם סובר שכל עיקר הדין של תוספת שביעית אינו אלא בדין עבודת הארץ דומיא דחרישה, שע"ז הוא עיקר הלימוד לר"ע מבחריש ובקציר וע"ז הוא ג"כ ההלכה למ"מ, אבל בעבודת האילן אין דין של תוספת שביעית ודוק.

ד. והנה נוטע או מרכיב ומבריך מבואר בדברי הרמב"ם בפרק א' הל' ד' שאלו הם דין בעבודת האילן ולא בעבודת הארץ וז"ל שם: וכן המבריך או המרכיב או הנוטע וכיוצא בהן מעבודות האילנות מכין אותו מכת מרדות עכ"ל וא"כ ברור הדבר שאין דין של תוספת שביעית על נוטע, וא"כ מבואר בזה מה שכתב הרמב"ם שאין נוטעים שלשים יום לפני ראש השנה הוא לא מדין תוספת שביעית אלא כל עיקר הדין הוא מפני מראית העין.

(אכן בלאו הכי אפשר לומר מכיון שהרמב"ם פוסק כנ"ל שהנטיעה בשביעית הוא רק מדרבנן ומכין אותו מכת מרדות, ודלא כשיטת הר"ש בפרק א' משנה א', א"כ יש לומר שלא חל ע"ז דין תוספת שביעית וכנ"ל בשם הר"ש. ודוק).

ולפי הנחתנו הנ"ל בדעת הרמב"ם בדין שביעית, שאינו דין איסור לעצמו אלא שכל האיסור הוא הכנה דחיינו שלא יכין לצורך שביעית, וא"כ י"ל שבנוטע

הרי אין כאן מעשה מיוחד לצורך שביעית, כי בנטיעה זו לא יצמחו פירות בשביעית ואינו אלא עובד עבודה של ששית, ואין בזה כלל מדין של תוספת שביעית וכל עיקר האיסור בנטיעה אינו אלא משום מראית עין, ודוק. ועיין בתוס' ראה"ש לשיטת ר"ת שאין בנטיעה דין תוספת מכיון שבתורה כתוב בחריש ומזה למדים איסור תוספת, וע"כ אינה אלא בחרישה, ובוה אפשר לכוון שיטת הרמב"ם שדין תוספת הוא רק בעבודת קרקע דומיא דחרישה. ה. ועיין בספר שבת הארץ למרן הגרא"י קוק זצ"ל בקונטרס אחרון סימן ו', שמחדש שיש נטיעה שהיא כזריעה ע"י זריעת גרעין, שהיא תהי' אסורה מן התורה, ובוה מתרץ את הרמב"ם שהוא פוסק שנטיעה היא מדרבנן ובסוגיא בגיטין משמע שנטיעה היא מן התורה, וא"כ לשיטת הר"ש שכל העבודות שהן מדאורייתא בשביעית חל עליהם דין תוספת מן ההלכה, וא"כ בנוטע ע"י זריעת גרעין צריך להיות אסור בערב שביעית מדין תוספת. אך לפי הנ"ל אין כל הכרח בזה כי אפילו בנטיעה שהיא דאורייתא בשביעית, כשנוטע בערב שביעית אין בזה דין תוספת מכיון שאין בזה משום מתקנה לשביעית אלא זריעה לצורך ששית, ודוק. אך קשה לשיטת הרמב"ם שזירוד היינו זימור בשאר אילנות ואסור מדאורייתא כנ"ל מסוגיא דמו"ק האומרת, מנין שאין מקרסמין ואין מזרדין ואין מפסגין באילן ת"ל שדך לא כרמך לא, והמסקנא היא שאינו אלא מדרבנן וקרא אינה אלא אסמכתא בעלמא, א"כ משמע שזירוד באילנות הוא ג"כ מדרבנן, וכבר עמדו בזה אחרונים, אך לפלא בעיני שלא עמדו על כך שבפירוש רבינו חננאל במו"ק על הסוגיא מצטט את כל הגמרא ולא מזכיר את הקטע שאין מפסגין ואין מזרדין, וצריך לומר שר"ח סובר שזה הוי כמו זימור ונכלל האבות שהם מן התורה ודוק.

ג.

א. במסכת מו"ק ג' ע"ב, יכול ילקה על תוספת שביעית דאתיא מבחריש ובקציר תשבות ונסיב לה תלמודא לפטורה. ובתוס' ד"ה יכול ז"ל וא"ת מלקות מנ"ל והלא לא כתיב בתוספת לאו אלא עשה גרידא בחריש ובקציר תשבות, איכא למימר דמבחריש ובקציר מפקינן דצריך תוספת כלומר: שהשביעית מתחלת משנה הששית וכל דין שביעית יהי' לששית דהכי קאמר רחמנא דשביעית מתחלת קודם שנת שביעית וא"כ הוא כשביעית עכ"ל.

ועיין להלן בתוס' ד"ה שהרי שמבואר שם לתירוץ אחד דלרבי עקיבא שלומד תוספת שביעית מבחריש ובקציר תשבות באמת לוקין מן התורה על תוספת שביעית, וזהו לפי השיטה הנזכרת בתוס' הקודם, שדין התוספת הוא העתקה של קדושת שביעית אף על שנה הששית.

ב. וקשה לי הלא משנה מפורשת בפרק ב' משנה ז' האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני ראש השנה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ולא חלה עליהם קדושת שביעית, והמשניות במסכת שביעית הם אליבא דר"ע כמבואר בר"ש וא"כ לפי שיטת התוספות שלר"ע לוקין על תוספת שביעית, שהשביעית מתחלת משנה הששית וא"כ צריך לחול גם קדושת שביעית על הפירות שגדלו בתוספת שביעית ולמה מותרין הפירות שגדלו בששית סמוך לשביעית אם הולכין אחר השרשה.

ג. ונראה לי בזה דבר חדש, דהנה בדין שביעית אנו מוצאים דינים של איסור מלאכה בקצירה ובצירה וזימור, יחד עם זה יש גם קדושת הארץ שהיא אוסרת פירותיה ומטילה עליהם דינים וקדושה של שביעית, ועיין בקדושין ג"ח ע"א יובל היא קודש תהי' לכם מה קודש תופסת דמיה אף שביעית תופסת דמיה, ומזה נראה ברור שהדין של קדושת שביעית הוא חפצא וכמו שכל הקדשים הוא איסור חפצא כמבואר בסוגיות בנדירים. כמ"כ איסור הקדושה של שביעית הוא דין איסור בחפצא, והו' בודאי מדין ושבתה הארץ, ומשום כך תופסת דמיה ומועיל פדיון, כדינייהו. ועיין בריטב"א מ"ק דף ד' ד"ה הלכתא, בסוף וי"ל דהיינהו הכי קאמרי — ועוד דהתם שבתכם קאמר ובשביעית שבת הארץ היא עיי"ש שבא לבאר למה שאין בשביעית דין תוספת לר"ג כ"א מן ההלכה ומ"ש משבת שגם ר"ג מודה שמוסיפין מחול הקדוש. ונ"ל, בביאור דבריו, שהדין תוספת לא שייך אלא בגברא וכמו בשבת שמוסיפין מחול על הקדש שאינו אלא דין בגברא שאסור לו לעשות מלאכה של שבת אפילו מערב שבת, אבל דין איסור מלאכה בשביעית עיקר היסוד הוא שביעת הארץ והחפצא הנה הוא שמביא את איסורי המלאכה ובחפצא לא שייך דין תוספת שביעית, ומשום כך סובר ר"ג שכל האיסור הוא מצד הלכה למ"מ ולא מדין תוספת שביעית.

ד. ולפי"ז לרבי עקיבא שסובר דין תוספת בשביעית מבחריש ובקציר תשבות מוכרחים לומר שהוא מבדיל בשביעית גופא, בין איסור החפצא של שביעית הנובע מושבתה הארץ ובין איסורי המלאכה שזהו דין בגברא ולא נובע מקדושת הארץ, אלא דין מיוחד על האדם שאסור לו לעבוד עבודת הארץ בשביעית, והחפצא של קדושת הארץ נשאר רק מראש השנה ואילך ודין קדושה על הפירות הוא ג"כ רק באלה שגדלו אחרי ראה"ש של שביעית, ומה שמרבים מבחריש ובקציר לתוספת שביעית הוא רק באיסורי המלאכה של שביעית, ורק לגבי איסור המלאכה שבגברא כתבו התוס' שהשביעית מתחלת מששית וחייבים מלקות, אף על תוספת שביעית כבשביעית עצמה.

ונראה לי קצת ראייה לדברנו, מהסוגיא דראה"ש, שמבואר שם דלרבי ישמעאל לומדים מוסיפין מחול על הקדש לענין שבת מ"תשבתו שבתכם" אבל לר"ע לומדין דין תוספת בשבת במה מצינו משביעית, ולשיטת התוספות לר"ע החידוש הוא ששנה השביעית מתחלת מששית וממילא עוברים כל הדינים ג"כ לשנה הששית א"כ איך אפשר ללמוד את זאת גם לענין שבת ששם בודאי אין יום השבת ניתק ממקומו ד"שבת בראשית היא אסורה לפניה ואחריה מותרין". אך לפי הנ"ל ניחא שפיר דגם לענין שביעית התוספת הוא לא בקדושת השנה אלא באיסור המלאכה א"כ אפשר ללמוד גם לענין שבת שאיסורי המלאכה יחולו עליהם דין תוספת.

(ועיין בספר קרן אורה למסכת מ"ק שמקשה לשיטת התוס' נחייב מלקות גם בתוספת שבת כמו בשביעית, אך לר"ע דלומדין במה מצינו ל"ק שאין עונשין מן הדין).

ה. היוצא לנו מדברינו, שדין עבודת הארץ בשביעית אם זה נובע מדין קדושת הארץ בשביעית וקדושת הארץ היא הגורמת לאיסור המלאכה, או שזהו דין נפרד ושני איסורים הם, תלויים במחלוקת של רבי עקיבא ורבי ישמעאל.

והנה לכאורה יש להתבונן בברייתא דתורת כהנים מובא בר"ש פ"ב משנה ה', וז"ל שבת שבתון יהיה לארץ כיון שיצאת שביעית אע"פ שפירותיה שמטה מותר אתה לעשות מלאכה בגופו של אילן אבל פירותיה אסורין עד ט"ו בשבט עכ"ל הת"כ. משמע מכאן שאף שהפירות דין שביעית עליהם בכ"ז מותר לעשות בהם מלאכה מן התורה במוצאי שביעית (ומה ששנינו אין סכין את הפגים ואין מנקבים אותם — בפגים שיצאו במוצאי שביעית — זהו רק מדרבנן אבל מן התורה אין איסור בזה). והנה בדין תוספת שביעית לאחריה, בחריש שקצרו אסור, דרש"י וכן הר"ש בפירוש אחד, אומרים שזהו דין מקדושת שביעית שחלה על הפירות ואף שגדלו שליש בשביעית בכ"ז בלי החידוש בחריש ובקציר תשבות היו הפירות מתרין מכיון שנקצרו בשמינית, ועיין בתוס' ראה"ש ט' ע"א ד"ה וקציר, מבואר שיטת ר"ת שלענין ספיחים — שאסורים מן התורה לר"ע — לא אזלינן בתר שליש, ואפשר לומר דה"ה נמי לענין ביעור לשיטת רש"י שלא הולכין אחר שליש ומשו"כ צריכים את הפסוק של בתריש ובקציר תשבות לאסור מה שקצרו בשמינית (ואולי אפשר לומר שכל הדין של חלות ביעור בפירות שביעית אינו חל אלא על פירות התלושין ולא על הפירות שהם במחובר לקרקע, ומכיון שהפירות היו מחוברים בשביעית לא חל עליהם דין ביעור וכשנעשו תלושין הרי זה היה כבר בשנה השמינית וצ"ע, ואכמ"ל).

אך התוספות בדף י"ב ע"ב ד"ה מנהג, כתבו וז"ל: כל תבואה שהביאה שליש בשביעית אתה נוהג בה מנהג שביעית בשמינית, תימא דלעיל נפ"ל מבחריש ובקציר תשבות וכי' וז"ל דאי מהכא הוה אמינא דהא דנוהג בה מנהג שביעית בשמינית היינו דקדושה נוהגת בהם דאסירי בסחורה וחיבין בביעור ושאר דיני פירות שביעית אבל לחרוש ולקצור ולעדור אותה תבואה לא הייתי אוסר דדבר התלוי בעבודת הארץ כיון דנפקא שביעית שריא, אפילו לצורך פירות שביעית להכי איצטריך ההוא קרא, וניחא השתא דדריש מיניה תוספת שביעית דאי לאו הכי מאי תוספת שייך בפירות שגדלו בשביעית שאסירי בשמינית עכ"ל. ועיין ברשב"א דכתב כמו כן ולכאורה זה סותר את דברי הת"כ שהזכרנו, דשם משמע שאין איסור בעבודת האילנות רק בשביעית אבל מכיון שיצא שביעית אף שהאילן מלא פירות, בכ"ז מותר לעבוד בו, ומשמע אפילו אם זה מועיל לפירות.

ו. והנראה בזה, דהנה הרמב"ם פסק בפ"ד הל' א' וז"ל ואם קצר כדרך הקוצרין לוקה, כגון שקצר כל השדה והעמיד כרי ודש בבקר או שקצר לעבודת הארץ עכ"ל.

וכן כתב להלן בהל' כ"ב וז"ל ואם בצר לעבודת האילן או שבצר כדרך הנוצרים לוקה עכ"ל. רואים מזה שיש שני דינים בקצירה ובבצירה: א) קצירה ובצירה שהן עצם המלאכה של קוצר ובוצר לצורך הפירות וב) קוצר לעבודת הארץ ובוצר לעבודת האילנות. אכן קשה להבין איך יתכן קוצר שיהי' חייב רק משום עבודת הארץ ולא משום מלאכת הקוצר. אך יעויין בתוס' שבת דף ע"ג ע"ב ד"ה וצריך גבי זומר וצריך לעצים חייב שתים כתבו וז"ל נראה דלאפילו לר"י דמחייב במלאכה שאינו צריכה לגופה בענין צריך לעצים דלא מקרי קוצר אלא בהאי גוונא מידי דהוה אקורע ע"מ לתפור עכ"ל עיי"ש דמשמע שאם קוצר שאינו צריך לדבר הקצור לא מקרי קוצר, וא"כ יתכן דגם בשביעית בקוצר ואינו צריך

לקצירה ומכוון רק לעבודת הארץ לא יתחייב משום קוצר אלא רק משום עבודת הארץ. וכן הדבר לגבי בוצר שאינו צריך לפירות הוה חסרון בעצם המלאכה, וצ"ע בדין אינו מכוון בשביעית וגם אם שייך דין פסיק רישיה בשביעית, ועיין בגיטין דף מ"ד ע"ב בתוס' ד"ה שנתקווצה.

ז. והנה זה ברור שמדין תוספת שביעית, שאסור לקצור את הפירות שגדלו בשביעית, אף בשנה השמינית, איסור הקצירה יהי רק מדין קוצר כדרך הקוצרים אבל בדין קוצר לעבודת הארץ לא יהי שום איסור שהרי בארץ אין קדושה בשנה השמינית, וכמו כן בבוצר לצורך האילנות. ולפי זה אפשר להסביר את התור"כ שהבאנו, שאף שהאילן מלא פירות מותר לעבוד לצורך האילן כל עבודות האילן, שעבודת האילן לא נכללת בדין תוספת שביעית, שאינה אלא בפירות ולא בארץ, ודין תוספת שביעית הוא בעבודה לצורך הפירות.

ח. ולפי"ז ניחא לי, מה שמוקשה לכאורה לשיטת התוס' במר"ק שדין תוספת הוא ששביעית מתחלת מששית וחייבים מלקות לר"ע על תוספת שביעית, א"כ איך מותר לחרוש ולעדור במקשות ומדלעות ומבואר בר"ש הטעם שזה נקרא חורש לצורך ששית. אך לפי הנ"ל שהתוספת הוא דין בגברא ולא בקדושת הארץ א"כ מה בכך שהוא לצורך פירות ששית ס"ס הרי הוא מלאכה בזמן של תוספת שביעית. אך לפי המבואר בתורת כהנים יוצא שיש לימוד מיוחד בדין תוספת שביעית שאין האיסור חל אלא לצורך הפירות של שביעית וע"ז חל האיסור על הגברא בעבודת הארץ ולא באילנות. ומדין תוספת שביעית לאחריה נלמד גם בדין תוספת שביעית שלפניה, שאין איסור המלאכות אלא לצורך שנה השביעית ולא לצורך ששית ודוק.